

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์

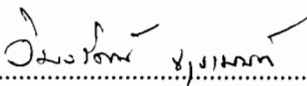
คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2554

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ สิริววรรณ จรัสวิวัฒน์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

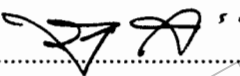
..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จิตรานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช)

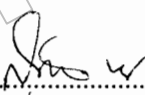
คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจนจิต)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จิตรานนท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แอ้มกสิกร)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรการศึกษาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แอ้มกสิกร)

วันที่..... ๒๕ เดือน..... มีนาคม..... พ.ศ. ๒๕๕๔

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากโครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์
เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2550 - 2553

ประกาศคุณูปการ

คุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางในการวิจัยด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจนจิต ประธานกรรมการสอบปากเปล่า คุณฐิณีพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกสิกร กรรมการสอบปากเปล่าคุณฐิณีพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย กรรมการพิจารณาเค้าโครงคุณฐิณีพนธ์ ที่กรุณา ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณฐิณีพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ เล็กวิไล ดร.อนุชัย รามวงศ์กร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ ธรรม ไหวหาร ดร.อาพันธ์ชนิต เจนจิต และดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์ ซึ่งได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ขอขอบพระคุณท่านคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับ ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ตลอดจนคณาจารย์และบุคลากรสนับสนุน ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนิน โครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาขึ้นจนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์การฝึกอบรม

ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์พี่เลี้ยงของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณนิสิต ฝึกปฏิบัติการสอนที่เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมและให้ ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณญาติมิตรทุกท่านที่ให้การสนับสนุนเอื้อเพื่อ ผู้วิจัย และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก โครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิต และพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประจำปี 2550 ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มา ณ ที่นี้ด้วย

คุณค่าและประโยชน์ของคุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแต่ บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน

สิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์

49810099: สาขาวิชา: หลักสูตรและการสอน; กศ.ค. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: การสะท้อนคิด/ หลักสูตรฝึกอบรม

สิรวรรณ จรัสวิวัฒน์: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (THE DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM TO ENHANCE STUDENT' TEACHING REFLECTIVE SKILL IN FACULTY OF EDUCATION, BURAPHA UNIVERSITY) คณะกรรมการควบคุมคุรุวิชาชีพ: วิมลรัตน์ จตุรานนท์, ค.ค., สุนทร บำเรอราช, Ed.D. 250 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2553 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น คือ นิสิตฝึกปฏิบัติ การสอน หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (5 ปี) จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง คือ นิสิตฝึกปฏิบัติการสอน หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (5 ปี) จำนวน 20 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร คือ นิสิตฝึกปฏิบัติการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2553 จำนวน 110 คน วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยการวิจัยเชิงพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือ การสำรวจปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้เพื่อประเมินหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย การหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยอาศัยการแจกแจงที่

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีองค์ประกอบของหลักสูตร คือ ความเป็นมาของหลักสูตรฝึกอบรม หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร พบว่า ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ .70 และผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้อัด กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การดำเนินโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ด้านปฏิกริยามีความเหมาะสมในระดับมากในทุกด้าน ด้านการเรียนรู้พบว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสะท้อนคิดหลังฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสะท้อนคิดก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านพฤติกรรมพบว่าผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีการปฏิบัติเป็นประจำและปฏิบัติบ่อยครั้ง ด้านผลลัพธ์ พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อผลการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการสอนในระดับมาก

49810099: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; Ed.D. (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORDS: REFLECTION/ REFLECTIVE PRACTICE/ TRAINING CURRICULUM

SIRAWAN JARADRAWIWAT: THE DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM TO ENHANCE STUDENT' TEACHING REFLECTIVE SKILL IN FACULTY OF EDUCATION, BURAPHA UNIVERSITY. ADVISORY COMMITTEE: WIMONRAT CHATURANON, E.D., SUNTHORN BUMRERRAJ, Ed.D. 250 P. 2011.

This research aims to develop training curriculum enhancing students' reflective skill in the Faculty of Education, Burapha University, and to evaluate that curriculum. In this research, the samples were divided into 3 groups i.e. (1) a pre-test group comprising 30 students of Bachelor of Education Program (5-year program), in Academic Year 2010, (2) a pilot group comprising 20 students of Bachelor of Education Program (5-year program), (3) and the group for curriculum evaluation comprising 110 students of Graduate Diploma in Teaching Profession, in Academic Year 2010. The research process was divided into 2 phases. The first phase was R&D consisted of 4 steps, namely, problem survey and need assessment, curriculum development, curriculum verification, and curriculum improvement. The second phase was implementation for evaluation purpose. The data was analyzed by mean, standard deviation and t-distribution.

It was found from the research as follows.

1. Training curriculum enhancing students' reflective skill, the Faculty of Education, Burapha University, was developed. The curriculum components were its background, principle, objective, structure, activity media, including measurement and evaluation with its content validity shown by IOC index of 0.70. The developed training curriculum was able to enhance students' reflective skill at the significant level of .01.
2. From the curriculum evaluation, it was found that reaction was proper at the high level in all aspects. With regard to learning aspect, it was found that scores of reflective skill after training was higher than that before training at the significant level of .05. It was found that behaviors of trained students were positively changed in a usual and often manners. The trained students' opinions on teaching reflective skill were at the high level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	10
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
ขอบเขตการวิจัย.....	12
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
มาตรฐานวิชาชีพครูกับการผลิตครู.....	15
การปฏิบัติการสอนตามหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.....	35
การฝึกอบรม.....	43
การพัฒนาหลักสูตร.....	51
การประเมินหลักสูตร.....	54
การสะท้อนคิด.....	59
การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.....	72
จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่.....	82
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	84
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	93
ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	94
ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้.....	103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.....	107
ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม.....	111
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
5 สรุป และอภิปรายผล.....	120
สรุปผลการวิจัย.....	121
อภิปรายผลการวิจัย.....	122
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	128
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป.....	129
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	138
ภาคผนวก ก.....	139
ภาคผนวก ข.....	189
ภาคผนวก ค.....	222
ภาคผนวก ง.....	232
ภาคผนวก จ.....	237
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	250

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สมรรถนะประจำสายงาน ด้านภาวะผู้นำครู.....	33
2	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษา การพัฒนาบุคคล และการฝึกอบรม..	45
3	การเปรียบเทียบลักษณะการสะท้อนคิดและการใคร่ครวญ.....	62
4	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	94
5	สภาพปัญหาการฝึกปฏิบัติการสอนของนิสิต.....	95
6	ความต้องการฝึกอบรมของนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน.....	97
7	โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง.....	98
8	ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม.....	100
9	โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์.....	109
10	ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร.....	111
11	ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม.....	111
12	ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะ การสะท้อนคิด.....	112
13	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินทักษะการสะท้อนคิดก่อนและหลัง ฝึกอบรม.....	113
14	ผลการประเมินพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติการสอน.....	114
15	ผลการศึกษาความคิดเห็นผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อผลการสะท้อนคิดในการปฏิบัติ การสอน.....	115

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	11
2	กรอบแนวคิดการผลิตรูขของประเทศไทย.....	30
3	มิติของรูปแบบการประเมิน 28 รูปแบบ.....	57
4	รูปแบบวงจรการสะท้อนคิดของกิบส์.....	64
5	วิธีดำเนินการวิจัย.....	106

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University